

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону праці» Верховна Рада України : Закон від 14.10.1992 № 2694-ХІІ, чинний, поточна редакція. – Редакція від 20.01.2018, підстава 2249-19.
2. Кобилянський О. В. Теоретико-методичні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : монографія / О. В. Кобилянський. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 590 с.
3. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
4. Цина А. Ю. Основи охорони праці : підручник для студентів педагогічних ВНЗ / А. Ю. Цина. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2014. – 382 с.

Андрій Цина

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
(м. Полтава)*

МЕТОДИКА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Професійна компетентність учителя технологій визначається сформованістю фахових знань, умінь, особистісних якостей відповідно до освітньо-професійної програми спеціаліста з викладання шкільних дисциплін «Трудове навчання», «Технології». Однак, як засвідчує аналіз сучасного стану технологічної освіти, дотепер не створено загально визнаної теорії та методики професійної підготовки вчителів технологій, побудованої на засадах компетентнісного підходу. Хоча багато науковців підготували підґрунтя, розглядаючи професійну підготовку в контексті вимог цього підходу (Н. Бібік, Л. Ващенко, Е. Зеєр, О. Коберник, М. Корець, А. Мітяєва, О. Овчарук, Л. Оршанський, О. Пономарьов, О. Савченко, В. Сидоренко, В. Слободчиков, В. Стешенко, В. Стрельников, В. Титаренко, А. Хуторський, М. Чобітько, та ін.).

Подолання цієї проблеми потребує досліджень проблем професійної підготовки майбутнього вчителя технологій на засадах перевірених практикою концепцій становлення особистості, які б доцільно обґрунтовували етапи і педагогічні технології її компетентнісної спрямованості

Соціально-педагогічні потреби шкільної технологічної освіти, актуальність надання професійній підготовці майбутніх учителів технологій компетентнісної спрямованості, відсутність відповідних концептуальних засад зумовили мету дослідження щодо розробки методики компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій.

Результатом особистісного саморозвитку вчителя, в якому інтегруються

когнітивний, особистісний і діяльнісний досвід, виступають професійно-педагогічні компетентності, ступінь володіння якими визначає рівень кваліфікації вчителя:

- предметні (спеціальні або професійно орієнтовані) компетентності вузького радіусу дії забезпечують реалізацію професійних завдань і функцій;

- базові (надпрофесійні або соціально-особистісні) компетентності середнього радіусу дії визначають орієнтацію у сфері специфічних професійних функцій і задач освітньої системи;

- ключові компетентності широкого радіусу функціонування визначають загальнопрофесійну культуру і спрямованість особистості майбутнього вчителя [1-4].

Концептуальною основою побудови компетентнісно орієнтованої професійної підготовки стала безперервність ступеневої професійно-педагогічної освіти шляхом поетапного використання перевірених практикою моделей освіти в напрямі поступового нарощування навчально-професійної самостійності студентів: початковий етап (1-й рік навчання) – когнітивно орієнтована адаптуюча модель освіти; основний етап (2–4 роки навчання) – діяльнісно орієнтована на типові професійно-педагогічні ситуації освітня парадигма; заключний етап (5–6 роки навчання) – особистісно орієнтована парадигма максимально наближена до майбутньої професійної діяльності. Для кожного етапу професійної підготовки характерні фази стабільності й критичні фази, коли відбувається якісна перебудова дидактичної взаємодії викладачів і студентів у бік зростання пізнавальної самостійності останніх.

Експериментальна методика професійної підготовки студентів, зорієнтована на поступовий перехід до самостійної освітньо-професійної діяльності кожного, передбачає реалізацію визначених нами закономірностей взаємодії викладачів і студентів у процесі професійного становлення особистості майбутнього вчителя технологій:

- на початковому – когнітивно орієнтованому – етапі професійна підготовка першокурсників спрямовується на формування умінь самостійного навчання шляхом суб'єкт-об'єктного пристосування навчально-педагогічних технологій до індивідуальних особливостей студентів;

- на основному – діяльнісно орієнтованому – етапі професійна підготовка студентів 2–4-х курсів здійснюється на засадах суб'єкт-суб'єктної дидактичної взаємодії викладачів зі студентами, за умови набуття самостійності починається особистісний вплив на формування освітньо-професійних компетентностей;

- на завершальному – особистісно орієнтованому – етапі професійна підготовка студентів випускних курсів здійснюється на засадах об'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів і студентів, коли студент набуває здатності самостійного визначення освітньої траєкторії, а набуті якості обумовлюють повну саморегуляцію освітньо-професійної діяльності майбутнього вчителя.

Встановлено, що професійна підготовка повинна орієнтувати студентів на поступовий перехід до самостійної навчально-професійної діяльності, починаючи з навчання під безпосереднім керівництвом викладача і з його допомогою через напівсамостійну роботу до повністю самостійної.

Проведене дослідження методики компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів технологій дає змогу зробити такі висновки:

1. На основі вивчення теоретичних і методологічних засад компетентнісно орієнтованої професійної підготовки вчителя технологій розкрито її особливості, що характеризуються ступеневістю, стандартизацією освітнього простору, інтегративністю концептуальних підходів, змістовими, процесуальними і результуючими аспектами.

2. Модель компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій ґрунтується на концепціях когнітивного, діяльнісного і особистісного розвитку, які визначають компоненти та етапи її здійснення. Наповненість компонентів і етапів професійної підготовки визначається поетапним застосуванням педагогічних технологій формування індивідуального особистісно-професійного потенціалу майбутнього вчителя. Результатом особистісного саморозвитку майбутнього вчителя, у якому інтегруються когнітивний, особистісний і діяльнісний досвід, є професійно-педагогічні компетентності, ступінь володіння якими визначає рівень професійної готовності вчителя.

3. Визначено структурні компоненти професійної готовності майбутніх учителів технологій шляхом зіставлення двох видів інформації: кваліфікаційних вимог до вчителя (компетенцій) та набутих властивостей особистості (компетентностей). За критерій якості компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій, що визначає успіх в оволодінні професією, нами прийнято її відповідність моделі професійно-педагогічної діяльності вчителя технологій за показниками набутих навчально-професійних компетентностей (навчальна, навчально-методична, соціально-педагогічна, виховна, культурно-просвітницька, корекційно-розвивальна, управлінська), які інтегрують у собі здібності, підготовленість (рівень знань, умінь і навичок), вольові та моральні якості, ставлення до навчально-професійної діяльності.

Опис вимог професії вчителя технологій нами здійснено у вигляді матрикулів двох видів:

1) матрикул професії – це документ, де конкретизовані й узгоджені з рамкою кваліфікації європейського простору вищої освіти основні вимоги до професійних компетентностей у вигляді рівнів їх вияву (за 10-бальною шкалою), які характеризують необхідну і достатню професійну готовність вчителя технологій (див. табл. 1);

Таблиця 1

Рівні значущості компетентностей вчителя технологій

Професія	Компетентності матрикула в балах						
	Навчальна	Навчально-методична	Соціально-педагогічна	Виховна	Культурно-просвітницька	Корекційно-розвивальна	Управлінська
Учитель технологій	6	7	9	8	8	9	8

2) матрикул професійної готовності фахівця характеризує його професійно

значущі компетентності на момент виконання ним експериментів із визначення рівня професійної підготовленості. Матрикули студентів склалися в період професійної підготовки викладачем і профконсультантом на основі результатів дослідження індивідуальних особливостей і результатів навчально-професійної діяльності.

Порівняння матрикула професії вчителя технологій з матрикулами компетентностей особистості студента надаватиме можливість зробити попередні висновки про рівень професійної готовності майбутнього вчителя технологій: рівні знань, розуміння, ставлення і пізнавальна самостійність. Невичерпність у проведеному дослідженні всіх аспектів проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя технологій визначає перспективу подальших досліджень специфіки взаємодії суб'єктів професійної підготовки з освітнім середовищем, а також подальшого розвитку теорії та методики компетентнісно орієнтованої професійної підготовки вчителя технологій окремо на кожному етапі й у відповідній сфері його особистісно-професійного розвитку, вдосконалення теорії та практики підготовки викладачів до компетентнісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів технологій.

Список використаних джерел

1. Зеер. Э. Ф. Модернизация профессионального образования : компетентностный подход: [учебное пособие] / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М.: Московский психолого-социальный институт, 2005. – 216 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [монографія] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. Я. Савченко; під заг. ред. О. В. Овчарук. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Митяева А. М. Содержание многоуровневого высшего образования в условиях реализации компетентностной модели / А. М. Митяева // Педагогика. – 2008. – № 8. – С. 57–65.
4. Пономарьов О. С. Модель соціальної складової професійної діяльності фахівця / О. С. Пономарьов, С. О. Заветний. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 47 с.

Ольга Чепіль

викладач Полтавського музичного

училища ім. М.В. Лисенка

(м. Полтава)

ПАВЛО ІВАНОВИЧ СЕНИЦЯ

(1879-1960)

Роки незалежності України – це доба оновлення суспільної свідомості, звільнення від стереотипів, формування нового погляду на історію держави. У нашій уяві закріпилося уявлення про 1920-ті рр. як про добу «розстріляного відродження». Імена десятків талановитих митців України було вилучено з історії національної культури, факти їх біографії перекручено, здобутки замовчено.

Композитор, фольклорист, педагог, молодший сучасник М. Лисенка, Павло Іванович Сениця – автор близько 250 творів: 2-х симфоній (1905, 1912), симфонічної